

KUČERA, Vladimír – RYCHLÍK, Jan. *Historie, mýty, jízdní řády*. Praha : Vyšehrad, 2015, 208 s. ISBN 978-80-7429-637-6.

V rámci súčasného, mimoriadne bohatého knižného trhu si svoje miesto i osobitný okruh čitateľov našli tiež knihy, obsahujúce rozhovory s jedným či viacerými zaujímavými ľuďmi. Medzi veľkoryso koncipovanými publikáciami venovanými úspešným podnikateľom, politikom či umelcom, si svoje, síce navonok pomerne skromné miesto, našla aj kniha rozhovorov so známym českým historikom profesorom Janom Rychlíkom. Aby publikácie takéhoto typu splnili svoj cieľ a oslovili čo najširší okruh čitateľov, musí tu byť nielen vhodný „objekt záujmu“, ale aj na strane „pýtajúceho sa“ dostatočne kvalitný partner. V tomto prípade sa skúsený publicista a moderátor Vladimír Kučera, navyše osobný priateľ profesora Rychlíka, ukázal osobou viac ako

vhodnou. Práve spoločné priateľské stretnutia vytvorili základ rozhovorov, v rámci ktorých nielen v skratke predstavili doterajšie životné etapy profesora Rychlíka. Postupne prešli aj k problémom či otázkam týkajúcich sa starších a súčasných stredoeurópskych, českých i československých dejín.

Tak ako s veľkým prehľadom a dobrou prípravou dokáže Vladimír Kučera moderovať napríklad známu televíznu reláciu *Historie.cz*, i v tomto prípade vhodne pripravený súbor otázok dokázal udržať záujem a pozornosť čitateľa. Nielen s citom a bez zbytočného prikrášlenia priblížiť životné osudy, profesijné formovanie či záľuby, ale priviesť profesora Rychlíka k veľmi zrozumiteľnému vyjadreniu názoru na mnohé kľúčové momenty stredoeurópskych a českých dejín. Práve z pohľadu čitateľa vďačný formát a prístupný štýl robí z publikácie materiál, po ktorom môže siahnuť takmer každý záujemca o históriu, ale tiež človek zaujímajúci sa o spoločenský a kultúrny vývoj priestoru, v ktorom žijeme. V tomto prípade vidno veľmi zreteľne prepojenie skúseností pedagóga a súčasne autora mnohých odborných a popularizačných publikácií. Výsledný text napriek množstvu údajov, tvrdení a záverov nie je vedeckou prácou. Je to súbor osobných názorov podložených štúdiom, poctivou dlhoročnou vedecko-výskumnou prácou i osobnou skúsenosťou.

Čitateľa možno nebudú súhlasiť s niektorými prezentovanými názormi. S inými sa naopak stotožnia bez ťažkostí. V každom prípade im prečítanie tejto publikácie dáva možnosť zamyslieť sa nad zaznamenanými názormi a z trochu iného uhla vidieť udalosti, fakty i názory, ktoré považujeme za samozrejmé. Spomienky profesora Rychlíka ako priameho účastníka udalostí spojených napríklad s rozdelením Československa, umožňujú nazrieť do verejnosti málo známeho či dokonca úplne neznámeho pozadia tohto procesu. Keďže ide o obdobie, ktoré už mnohí z čitateľov poznajú z osobnej skúsenosti, text umožňuje pripomenúť si niektoré z dôležitých momentov udalostí odohrávajúcich sa na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov 20. storočia.

Dobre pripravené publikácie obsahujúce rozhovory s ľuďmi, ktorí sa vďaka rôznym aktivitám, názorom alebo prostredníctvom výsledkov svojej práce stali známymi, majú svoje miesto nielen vo vzťahu k širokej verejnosti. Môžu osloviť i odborníkov pôsobiacich v rôznych vedných oblastiach. Zaujímavý pohľad na tvorbu

„spoločných“ dejín Európy, interpretácia dôležitých udalostí i prezentácia množstva problémov a mýtov, ktoré dodnes komplikujú vzájomné vzťahy, môže poslúžiť ako inšpirácia pre ďalšiu prácu v oblasti poznávania našej staršej i novej minulosti. Alebo publikáciu môžeme vnímať „len“ ako pozoruhodný pohľad na život historika pôsobiaceho na prelome 20. a 21. storočia.

Patrik Derfiňák

Šariš v dobových prameňoch. Príspevky k dejinám Šariša v 19. a 20. storočí. Eds. Nadežda Jurčišinová, Peter Koval'. Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2016, 153 s. ISBN 978-80-555-1764-3.

V prostredí súčasnej slovenskej historiografie sa v stále zvýšenej miere kladie dôraz na výskum regionálnych dejín ako neodlúčiteľnej súčasti širších, celonárodných dejín. Zdôrazňovaná je ich prepojenosť a fakt, že národné dejiny sa skladajú z dejín jednotlivých regiónov a spätne, že lokálne dejiny je vždy nutné interpretovať s ohľadom na dejinný proces celého národa.

V rámci dejín regiónu Šariš doposiaľ môžeme nájsť mnoho dostatočne neprebádaných parciálnych problematík, ktoré si zasluhujú pozornosť historikov. Predložený konferenčný zborník, ktorý vychádza ako čiastkový výstup z grantového projektu VEGA č. 1/0428/15 Šariš v historickom kontexte jedného storočia (1848 – 1948), si za cieľ kladie osvetliť podiel regiónu Šariša a jeho obyvateľov na rozvoji slovenského národa, jeho kultúry, vzdelanosti či hospodárstva na prelome 19. a 20. storočia.

Prvý príspevok s názvom *Prehľad po slovensky písanej tlači vydávanej v Šariši v rokoch 1848 – 1948* od Jána Džujka sumarizuje v slovenčine písané periodiká v oblasti Šariša v období pred ako aj po prvej svetovej vojne (s. 15 – 23). Autor píše, že do vypuknutia prvej svetovej vojny v Šariši vychádzalo len jedno v slovenčine (v šarišskom dialekte) písané periodikum – *Naša zástava*, a aj to bolo promaďarizačne orientované. Džujko konštatuje, že zmenu „tohto neutešeného stavu priniesol až vznik Československej republiky. Ten sa stal medzníkom nielen v národnom, kultúrnom, politickom, hospodárskom, či spoločenskom živote Slovákov, ale aj predelom vo vydávaní slovenskej tlače“ (s. 16). Problematike spolkového života v Prešove ako pomyselnom centre Šariša sa venuje Libuša Franková v článku *K stanovám Prešovského spoločenského spolku a jeho miestu v spoločensko-kultúrnom živote mesta*. (s. 24 – 34) Cez optiku stanov rekonštruje vnútorné fungovanie spolku na pozadí regionálnych a sociálno-kultúrnych skutočností. Zdôrazňuje, že cieľom činnosti predmetného spolku „*bolo napomáhať šíreniu vzdelanosti a osvety v národnom – maďarskom duchu, podporovať, propagovať, a rozširovať domácu – maďarskú literatúru a umenie – maďarské rozličnými prostriedkami a formami*“ (s. 27). Tretí, obsiahly príspevok z pera Patrika Derfiňáka nesie názov *Sáros vármegye Hivatalos Lapja – Úradné noviny Šarišskej stolice, dôležitý zdroj informácií pre poznanie minulosti Šariša* (s. 35 – 79). Autor tu charakterizuje úradné noviny Šarišskej stolice na prelome 19. a 20. storočia ako hodnotný zdroj, z ktorého je možné čerpať